

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN
ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

HUNGARIAN SCIENCE ABROAD
PRESIDENTIAL COMMITTEE

Tisztelt Olvasóink!

Március idusán tisztelettel köszöntöm a nemzeti ünnep alkalmából kitüntetett külföldi tudóstársainkat.

A tavasz első hónapját ismét a felhívások szaporodó száma jellemzi hírlevelünkben. Köztük első helyen saját Domus pályázati felhívásaink szerepelnek.

Több tisztújítási hírt is összegyűjtöttünk, hamarosan sor kerül a Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács tisztségviselőinek újraválasztására is, amelyről következő lapszámunkban beszámolunk Önöknek.

Mindannyiuknak szép tavaszt, tudományos eredményeket, sikeres rendezvényeket kívánok.

Kocsis Károly elnök

---

2. oldal

ELISMERÉSEK, DÍJAK

Kossuth Nagydíjat kapott **Makkai Ádám** nyelvész, a University of

Illinois at Chicago professor emeritusa.

[Bővebben:](#)

A **Magyar Érdemrend Lovagkeresztjét** kapta **Dujmovics Ferenc**, a vajdasági klinikai központ

nyugalmazott igazgatóhelyettese, az Újvidéki Egyetem professzora, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

A **Magyar Érdemrend középkeresztjét** kapta **Varga Attila** alkotmányjogász, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudomány-

egyetem docense, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

A **Magyar Bronz Érdemkeresztet** kapta munkatársunk, **Varga Erika Éva**,

az MTA Domus Vendégházának vezetője.

[Bővebben:](#)

Tőzsér Árpád szlovákiai magyar irodalomtörténész, író kapta az idei **Artisjus Irodalmi Nagydíjat**.

[Bővebben:](#)

Bátky Zsigmond-díjat kapott **Szőcsné Gazda Enikő** muzeológus,

a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum néprajzkutatója.

[Bővebben:](#)

KUTATÁSOK

Az erdélyi **Mezőség középkori szakrális építészetének feltárása**

érdekében folytatott kutatások eredményeiről és terveiről számoltak be Budapesten.

[Bővebben:](#)

Számos **tudományos értékű leltre** bukkantak a **betleri**

Andrássy-kastély könyvtárának kutatói.

[Bővebben:](#)

Elkészült és elolvasható a világhálón a **vajdasági magyar politikai szereplők támogatottságáról** készült kutatási beszámoló.

[Bővebben:](#)

Az **Őrvidék legkisebb magyar faluközösségében** végzett **antropológiai terepmunka** eredményeiről olvashatnak a

világhálón.

[Bővebben:](#)

3. oldal

Bemutatták az olaszországi levéltárakban és könyvtárakban végzett **Vestigia-projekt** eredményeit

a magyar kutatócsoport vezetői a Balassi Intézet–Római Magyar Akadémián.

[Bővebben:](#)

mtatkki

Elérhető a **Külügyi Szemle** (1920-1944) elektronikus, kereshető **repertórium**a.

[Bővebben:](#)

PUBLIKÁCIÓK

ROMANI
WORLDS:
ACADEMIA,
POLICY,
AND
MODERN
MEDIA

Megjelent Kolozsváron és elolvasható a világhálón a **Romani Worlds: Academia,**

Policy and Modern Media című tanulmánykötet. Szerkesztette: **Eben Friedman** és **Victor A. Friedman**.

[Bővebben:](#)

Megjelent az **Eliték Háromszéken a 19–20. században**. A politikai, gazdasági, egyházi és kulturális

élet szereplői című kötet, amelyet **Novák Csaba Zoltán**, az MTA köztestületének külső tagja szerkesztett.

[Bővebben:](#)

Megjelent Nagyváradon a **Főhajtás püspökeink emléke előtt**. Egyház, tudomány, kultúra című konferenciakötet.

Szerkesztette: **Fleisz János**, az MTA köztestületének külső tagja és **Fodor József**.

[Bővebben:](#)

Scientia Kiadó

Megjelentek a **Scientia** Kiadó

új kiadványai: **Egészségünkör**.

Szerkesztette: **Krizbai Tímea**, az MTA köztestületének külső tagja.

Vallasek Magdolna Márta

(az MTA köztestületének külső tagja):

A román nyugdíjrendszer fejlesztésének irányvonalai a jogharmonizáció tükrében.

[Bővebben:](#)

Bal-kánon címmel jelent meg tanulmánykötet a Vajdaságban Sziveri János műveiről.

Szerkesztette **Csányi Erzsébet**, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Megjelent **Molnár Tibor** **A bácskai Tisza mente I. világháborús hősi halottai** című kötete.

[Bővebben:](#)

Megjelent az újvidéki **Híd** című folyóirat **2016/2.** száma.

[Bővebben:](#)

4. oldal

Megjelent a **Fórum Társadalomtudományi Szemle** 2016/1. száma.

[Bővebben:](#)

Megjelent a kolozsvári **Korunk** folyóirat **márciusi** tematikus száma Társszerzők, négykezesek címmel.

[Bővebben:](#)

A 90 éves **Korunk** című erdélyi folyóiratról láthatnak összefoglalót a világhálón.

[Bővebben:](#)

Fölkerült a világhálóra az újvidéki **Létünk** című folyóirat készülő 2016/1. számának előzetese.

[Bővebben:](#)

Pro Scientia Ruralis néven negyedévente megjelenő tudományos folyóiratot indított a csíkszeredai Pro Agricultura

Hargitae Universitas Alapítvány.

[Bővebben:](#)

Gyergyói Szemle néven új tudományos, ismeretterjesztő folyóirat indult.

[Bővebben:](#)

Interjú olvashatnak a világhálón **Olosz Katalin** erdélyi irodalomtörténésszel, folklórkutatóval.

[Bővebben:](#)

Negyvennyolcas rendszerváltás címmel **interjú** olvashatnak a világhálón **Egyed Ákos** kolozsvári történésszel, az MTA külső tagjával.

[Bővebben:](#)

Nyugati Hírlevél
független elektronikus újság

A **Boston Hungarians Science Club** korábbi **előadásait** meghallgathatják a világhálón.

[Bővebben:](#)

A reformáció elindulásának 500. évfordulója alkalmából létrejött **Refo500** nemzetközi projektnek a **Babeş-Bolyai Tudományegyetemen** megvalósuló idei tudományos rendezvényeit megtalálják a világhálón.

[Bővebben:](#)

Az MTA **Kolozsvári Területi Bizottságának 2016. évi terveiről** olvashatnak az MTA honlapján.

[Bővebben:](#)

SZERVEZETI HÍREK

Tisztújítás után az **American Hungarian Educators Association** (Amerikai Magyar

5. oldal

Tanárok Egyesülete) régi–új **elnöke James P. Niessen** történész, a Rutgers, University of New Jersey tanára, ügyvezető igazgatója Basa M. Enikő irodalomtörténész, a Library of Congress, Washington kutatója, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Kommunikáció szakkal bővül az Újvidéki Egyetem szabadkai **Magyar Tannyelvű**

Tanítóképző Karának kínálata.

[Bővebben:](#)

Bárczi Zsófia irodalomtörténész, eddigi dékánhelyettes, az MTA külső tagja váltja Komzsík

Attilát a **dékáni poszton** a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Karán.

[Bővebben:](#)

Megválasztották a **Partiumi Keresztény Egyetem új rektorát Pálfi József** teológus–

egyháztörténész tanszékvezető egyetemi docens, az MTA köztestületének külső tagja személyében.

[Bővebben:](#)

Soós Anna matematikus, jelenlegi tagozatvezető, az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának tagja **marad** a Babeş-Bolyai Tudományegyetem magyar tagozatáért felelős **rektorhelyettes**.

[Bővebben:](#)

RENDEZVÉNYEK

A bajorországi Bad Kissingenben rendezett Die Vojvodina. Umbrüche und Neugestaltung einer europäischen Region konferencián (február 21-26. között) előadást tartott **Liszka József** etnográfus, a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézet komáromi Etnológiai Központjának igazgatója, az MTA köztestületének külső tagja **Die Vojvodina und die kleine Tiefebene**. Ethnische, kulturelle und sprachliche Wechselbeziehungen vom 16. Jh. bis zur Gegenwart címmel.

[Bővebben:](#)

Kétnyelvűsítő küzdelmek a gyakorlatban és a digitális térben

címmel rendeztek konferenciát február 22-én, a komáromi Selye János Egyetemen.

[Bővebben:](#)

6. oldal

The Soviet agronomer, Lysenko, charlatan or scientist, then and now címmel tartott előadást február 23-án New

Yorkban **Müller Miklós** parazitológus, a Rockefeller Egyetem professor emeritusa, az MTA külső tagja.

[Bővebben:](#)

Vallási kisebbségek Iránban címmel tartott előadást február 25-én Kolozsváron **Jeremiás Éva**, az ELTE professor emeritája, az Iranisztika Tanszék korábbi vezetője.

az Iranisztika Tanszék korábbi vezetője.

[Bővebben:](#)

Kárpát-medencei tragédiáink 1944-1953 címmel

rendeztek konferenciát

Budapesten február 25-26-án, amelyen külhoni magyar kutatók is előadást tartottak.

[Bővebben:](#)

Nyugati Hírlevél
független elektronikus újság

Február 26-án Bostonban, a Northeastern Universityn

kerekasztal-beszélgetést rendeztek a sikeres magyar nőkről. A résztvevők között volt például **Zöllei Lilla** radiológus, a Harvard Egyetem kutatója, **Tarcsa Edit**, az AbbVie Bioresearch Center igazgatója.

[Bővebben:](#)

SAPIENTIA
ERDELYI MAGYAR
TUDOMÁNYEGYETEM

Ugyanezen a napon került sor Marosvásárhelyen a 9. rádiós konferenciára ***A *Rádió – és a jövő**** címmel.

[Bővebben:](#)

Szintén február 26-án tartott előadást Bécsben a Berlinben élő **Dalos György** történész,

műfordító, író „***régi látásmódok egy új régióért***” mottóval az Európához (Örvidék) égisze alatt működő Pannon Akadémia fennállásának 50. évfordulója alkalmából.

[Bővebben:](#)

Nyugati Hírlevél Március elsején a bloomingtoni Indiana Egyetemen tartott előadást **Nagy Csongor**

István jogtudós, az egyetem Fulbright-ösztöndíjas vendégprofesszora, a Szegedi Tudományegyetem tanszékvezető docense, az MTA „Föderális piacok” Lendület-kutatócsoportjának vezetője ***EU-US libel tourism, libel terrorism and hate speech: are Nazis libel refugees?*** címmel.

[Bővebben:](#)

Március 2-án Göteborgban, március 5-én pedig Stockholmban tartott előadást **Nográdi György** közgazdász, a Corvinus

Egyetem professzora ***Migránskérdés 2016*** címmel.

[Bővebben:](#)

7. oldal

Március 4-én tartották meg Debrecenben a **határon túli magyar doktoranduszok és doktorjelöltek 2016. évi konferenciáját**.

[Bővebben:](#)

Nagyváradon ugyanezen a napon rendezték meg az **Oktatás határhelyzetben** elnevezésű tudományos konferenciát.

[Bővebben:](#)

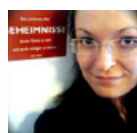
Március 6-án Bécsben tartott előadást **Molnár Mária** művészettörténész, a bécsi Balassi Intézet igazgatója **A magyar kultúra Európában** címmel.

[Bővebben:](#)

Március 8-án Bécsben tartott előadást **Erős Vilmos** történész, a Debreceni Egyetem docense **Die ungarische Geschichtschreibung zwischen den beiden Weltkriegen** címmel.

[Bővebben:](#)

Szintén Bécsben és ugyanezen a napon tartott előadást **Erlinghagen Erika**, a Bécsi Tudományegyetem Finn-Ugor Tanszékének oktatója **Magyarországi kortárs német irodalom** címmel.

[Bővebben:](#)

Március 9-én Kolozsváron tartott előadást **Poór József** közgazdász, a Szent István Egyetem professzora **Élet a multik árnyékában** címmel.

[Bővebben:](#)

Ugyanezen a napon a komáromi Selye János Egyetemen tartott előadást **Szabó Sándor** kutatóorvos, a University of California professzora, az MTA külső tagja **Selye János munkásságáról és a stresszről** címmel.

[Bővebben:](#)

Március 13-án Genfben tartott előadást **Jeszenszky Géza** történész, egyetemi tanár 1848/49 – **Nemzetünk tűzkeresztsége** címmel.

[Bővebben:](#)

Március 13-19. között – vendégtanári program keretében tartott előadásokat Kolozsváron a **kombinatorikus kémia és a peptidszintézis** témakörében **Dibó Gábor** kémikus, az Eötvös Loránd Tudományegyetem docense.

[Bővebben:](#)

Március 15-én Bécsben a nemzeti ünnep alkalmából **előadást** tartott **Andrásfalvy**

8. oldal

Bertalan néprajzkutató, a Pécsi Tudományegyetem professor emeritusa és **Bertényi Iván** történész, a bécsi Collegium Hungaricum tudományos igazgatóhelyettese.

[Bővebben:](#)

A TUDOMÁNY SZOLGÁLATÁBAN

Életének 92. évében **elhunyt Rabó Gyula** vegyész-mérnök, a Universal Oil Products Company és a Union Carbide

Corporation korábbi tudományos igazgatója és kutatásvezetője, a Kaliforniai Egyetem Lawrence–Berkeley Laboratóriumának elnöke, az MTA külső tagja. (Portréját hírlevelünk 2014. januári számában tettük közzé.)

[Bővebben:](#)

Életének 89. évében **elhunyt Eszenyeiné Széles Mária** teológus, a Partiumi Keresztény Egyetem

nyugalmazott professzora, a Teológiai Kutatóintézet igazgatója.

[Bővebben:](#)

Életének 85. évében **elhunyt Pató Imre** nyugalmazott egyetemi tanár, az Újvidéki Egyetem Magyar Nyelv,

Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének korábbi igazgatója.

[Bővebben:](#)

Életének 84. évében **elhunyt Mag Gyula** muzeológus, a Csallóközi Múzeum nyugalmazott igazgatója.

[Bővebben:](#)

Életének 77. évében **elhunyt Bányai János** irodalom-történész, az Újvidéki Egyetem professzora, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

ÉVFORDULÓK, TUDOMÁNYTÖRTÉNET

Éppen 200 esztendeje született a felföldi Gölnicbányán **Faller Gusztáv bányamérnök**,

bányászati akadémiai tanszék-vezető tanár, a magyar bányászati-kohászati szakemberképzés történetének első alapos kutatója.

[Bővebben:](#)

130 éve született az erdélyi Csongván (Fehér megye) **Pávai Vajna Ferenc**

geológus, a Földtani Intézet főgeológusa, a hazai kőolaj- és földgázkutatás egyik úttörője.

[Bővebben:](#)

125 éve született Nagyenyeden **Berde Károly bőrgyógyász**, egyetemi tanár, a pécsi egyetem dékánja, a kolozsvári

9. oldal

tudományegyetem klinikaigazgatója.

[Bővebben:](#)

125 éve született a magyar származású angol **Polányi Mihály** (Polanyi, Michael) **vegyész, szociológus, filozófus**, a manchesteri egyetem professzora, az oxfordi Merton College tagja.

[Bővebben:](#)

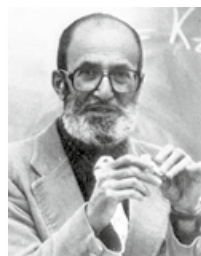
Kolozsváron született 120 esztendeje **Gergely Jenő matematikus**, a nem-euklideszi geometria szakértője, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem tanára.

[Bővebben:](#)

115 éve született Pozsony-nádasdon **Rados Kornél építészmérnök**, az Építés-tudományi Intézet vezetője, egyetemi tanár, a Budapesti Műszaki Egyetem rektora.

[Bővebben:](#)

Beregszászban született, szintén 115 évvel ezelőtt **Mados László talajvegyész**, műegyetemi tanár, a Magyar Talajtani Társaság egyik alapítója és első elnöke.

[Bővebben:](#)

Kerek 100 évvel ezelőtt született a magyar származású amerikai **matematikus, Halmos Paul Richard (Halmos Pál)**, több amerikai egyetem professzora, az American Mathematical Monthly szerkesztője, az MTA tiszteleti tagja.

[Bővebben:](#)

100 éves lenne a Kolozsváron született **Szőkefalvi-Nagy Zoltán kémikus**, főiskolai tanár is, aki megalapozta a hazai kémia-történet-írást.

[Bővebben:](#)

95 éves lenne a Rimaszombatban született **Hullay József idegsebész**, egyetemi tanár, a debreceni idegklinika vezetője, a Magyar Idegsebészeti Társaság elnöke.

[Bővebben:](#)

FELHÍVÁSOK

Megjelentek az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottsága **Domus programjának ösztöndíjfelhívásai**.

[Bővebben:](#)

10. oldal

Megjelentek a magyar
Fulbright-program
új felhívásai

2017-2018-ra.

A jelentkezési határidő
a posztgraduális és

a Humphrey-ösztöndíjra: május 18.,
az oktatói és a kutatói ösztöndíjakra: október 7.

[Bővebben:](#)

Fölkerült a világhálóra
a **Debreceni Nyári Egyetem**
2016. évi kurzuskiáltása.

[Bővebben:](#)

Március 22-én kerül sor
Budapesten a **Hármas**
határok a társadalom-
tudományokban című

projekt lezárására.

[Bővebben:](#)

Az **Amerikai Magyar**
Orvosszövetség április 1-ig
várja azoknak az **egyetemi**
hallgatóknak

a jelentkezését, akik a szövetség
munkájában kapcsolattartóként,
képviselőként részt vennének.

[Bővebben:](#)

A Selye János Egyetem
Nemzetközi doktorandusz
konferenciát rendez április
9-én Komáromban.

[Bővebben:](#)

Roads to Reconciliation
between Groups in
Conflict címmel

rendeznek nemzetközi

konferenciát a komáromi Selye János
Egyetemen április 20-24. között.

[Bővebben:](#)

Május 19-22. között rendezik
meg Kolozsváron – immár
19. alkalommal – az **Erdélyi**
Tudományos Diákköri

Konferenciát.

[Bővebben:](#)

Az **erdélyi jogászok** második
szakmai találkozóját

május 27-29. között szervezik
meg Szovátafürdőn.

A jelentkezési határidő: március 31.

[Bővebben:](#)

A Nemzetközi
Magyarságtudományi

Társaság a hírlevelünkben már beharangozott soron következő Hungarológiai Kongresszusa keretében (Pécs, augusztus 22-27.) megszervezi az **Időértelmezések és kultúrák** című nemzetközi doktorandusz szimpóziumot.

[Bővebben:](#)

Az **Amerikai Magyar Orvos-**
szövetség augusztus 26-27.

között rendezi meg hagyományos **balatonfüredi konferenciáját.**

[Bővebben:](#)

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

11. oldal

Augusztus 30–
szeptember 5.
között Finn–
magyar–észt

néprajzi szimpóziumot rendeznek
Kolozsváron ***Indulás és megérkezés:
migrációs folyamatok és lokális válaszok
néprajzi, antropológiai olvasatban*** címmel.

A jelentkezési határidő: április 15.

[Bővebben:](#)

SAPIENTIA
ERDELYI MAGYAR
TUDOMÁNYEGYETEM

Október 20-22. között 13.
alkalommal rendeznek
nemzetközi gazdasági és üzleti
konferenciát Csíkszeredában

Challenges in the Carpathian Basin.

Integration and modernization
opportunities on the edge of Europe
címmel.

A jelentkezési határidő: április 15.

[Bővebben:](#)

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

---

12. oldal

Az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság hírlevele

2016/3. szám

*Felelős kiadó: Kocsis Károly elnök
Szerkeszti a szerkesztőbizottság.*

*1112 Budapest, Budaörsi út 45.
mtkhirlevel@titkarsag.mta.hu*

A hírlevél korábbi számai megtekinthetők
az MTA [honlapján](#).

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

Lengyel Péter

(Budapest, 1929. május 24.)

*a Magyar Tudományos
Akadémia külső tagja*

Péter Lengyel was born in Budapest, on May 24, 1929. As an adolescent, he wanted to study medicine, following in his grandfather's footsteps, but he advised him to study organic chemistry and biochemistry. He graduated as a chemical engineer at the Technical University of Budapest in 1951. After serving in the Hungarian army for two years, he sought admission to graduate school to study biochemistry. His advisor became F. B. Straub, professor of biochemistry at the Medical University of Budapest. During the two and a half years he spent with dr. Straub, he received his introduction to biochemistry, including a warning: before starting a research project, you must decide that you consider it worthwhile doing. After the collapse of the Hungarian

Lengyel Péter Budapesten született 1929. május 24-én. Serdülőként – nagyapja nyomdokaiba lépve – orvos akart lenni, de a nagyapa azt tanácsolta, tanuljon inkább szerves kémiát és biokémiát. 1951-ben vegyészmérnöki diplomát szerzett a Budapesti Műszaki Egyetemen. Letöltötte kétéves katonai szolgálatát a magyar hadseregben, majd diplomás biokémikus hallgató lett. A Budapesti Orvostudományi Egyetemen Straub F. Brúnó biokémikus professzor volt a témavezetője. A professzor a vele töltött két és fél év során bevezette a biokémia tudományába, de figyelmeztette is, mielőtt belefogna egy kutatási projektbe, el kell döntenie, valóban van-e értelme. Az 1956-os forradalom után az Egyesült Államokba emigrált, mert úgy vélte,

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

II. oldal

uprising against the Soviet oppression in 1956, he immigrated to the United States, which he had considered the center of biochemical research. Upon arriving in New York, he approached Severo Ochoa (who was awarded the Nobel Prize in 1959 for the discovery of PNP) at New York University (NYU) School of Medicine. An important chapter of his research career resulted from his studies as a graduate student with Severo Ochoa. In his laboratory he studied the degradation of various natural RNAs by phosphorolysis catalyzed by PNP in the presence of inorganic phosphate then the exploration of propionic acid metabolism in animal tissues. Thereafter, he was supposed to join an ongoing project concerning the DNA-dependent enzymatic synthesis of RNA. However, his participation in the project was cut short. This happened because, completely unexpectedly, he became involved in the initial deciphering of the genetic code.

This exciting and competitive study became the topic of his PhD thesis in 1962. The detailed story of this undertaking and its origins has been described in a prefatory chapter of the Annual Review of Microbiology. It is entitled “Memories of a senior scientist: on passing the fiftieth anniversary of the beginning of deciphering the genetic code”. Two laboratories were involved in the deciphering of the nucleotide compositions of codons those of Marshall Nirenberg

ott van a biokémiai kutatás központja. Érkezése után megkereste a New York-i Egyetem (NYU) Orvostudományi Karán (az 1959-ben a PNP felfedezéséért Nobel-díjjal kitüntetett) Severo Ochoa professzort.

Kutatási pályájának fontos fejezetét jelentették a Severo Ochoa professzor mellett végzett tanulmányok.

Laboratóriumában vizsgálta a szerves foszfát jelenlétében PNP-katalizált foszforolízis hatására bekövetkező különféle természetes RNA-k lebomlását, majd a propionsav anyagcseréjét állati szövetekben. Ezt követően csatlakozott az RNA DNA-függő enzimatiszintézisével foglalkozó kutatáshoz, de részvétele nem tartott sokáig, mivel – szinte teljesen váratlanul – bekapcsolódott a genetikai kód akkor induló „megfejtésébe”.

1962-ben ez az izgalmas és versenyre hívó kutatás lett a témája PhD disszertációjának. Az Annual Review of Microbiology-ban közölt tanulmánya: Memories of a senior scientist: on passing the fiftieth anniversary of the beginning of deciphering the genetic code (Egy idős tudós emlékiratai: a genetikai kód megfejtésének kezdete óta eltelt 50 évről) részletesen leírja a folyamatot. Két laboratórium vett részt a kodonok nukleotid összetételének megfejtésében: Marshall Nirenbergé az NHI-nél és Severo Ochoa-é az NYU-n. A két laboratórium (többször „kódháborúnak” nevezett) versengése

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

III. oldal

at the National Institutes of Health and Severo Ochoa at NYU. The competition between the two laboratories (called by some "the code war") accelerated the research.

He ended his involvement in the studies on the genetic code at NYU in the summer of 1963, and spent one year at the Pasteur Institute in Paris in the laboratory of the brilliant French scientist Jacques Monod (Nobel prize winner in 1965) and returned to NYU as an assistant professor.

After leaving NYU and spending five months at the Cold Spring Harbor Laboratory, he moved to the Department of Molecular Biophysics and Biochemistry at Yale in the fall of 1965. He was appointed full professor in 1969 and served as director of graduate studies of the Department of Molecular Biophysics and acting director of the Division of Biological Sciences. He taught a variety of courses. "At Yale, my research depended on my collaborators (undergraduates, graduate students, MD-PhD students, and postdoctoral associates coming from various parts of the world), many of them highly motivated and enthusiastic. Altogether, I had about a hundred collaborators during the forty-two years I maintained my laboratory at Yale." – he wrote in his article *Wanderings in Biochemistry* published in the *Journal of Biological Chemistry* in 2014. Since 2000 he has been professor emeritus.

Professor Lengyel's work on the control

felgyorsította a kutatást.

1963 nyarán befejezte a genetikai kód vizsgálatát, és egy évet töltött Párizsban a Pasteur Intézetben, a kiváló francia tudós (az 1965-ben Nobel-díjjal kitüntetett) Jacques Monod mellett. Az NYU-ra docensként tért vissza.

Miután elhagyta az NYU-t, és öt hónapot töltött a Cold Spring Harbor Laboratory-ban, 1965 őszén a Yale Molekuláris Biofizikai és Biokémiai Tanszékére ment. 1969-ben professzor és a Molekuláris Biológia Tanszék vezetője lett, majd a Biológiai Tudományok Intézetének igazgatója. Sok kurzust vezetett.

„A Yale-en végzett kutatómunkám nem valósulhatott volna meg a munkatársaim (a világ különböző részeiről érkezett hallgatók, aspiránsok, MD és PhD hallgatók, posztdoktorális kutatók) nélkül, sokan közülük nagyon motiváltak és lelkesek voltak. A laboratóriumomban töltött 42 év során nagyjából 100 munkatársam volt.” – írta 2014-ben, a *Journal of Biological Chemistry*-ben megjelent *Wanderings in Biochemistry* (Vándorlások a biokémia területén) című tanulmányában. 2000 óta professor emeritus.

Lengyel professzornak a fehérjeszintézis vizsgálatában végzett munkája az interferonok hatásának biokémiájára, az antivirális, sejtnövekedést szabályozó és immunmoduláns tevékenységgel bíró gerincesek rejtett fehérjéire összpontosult. Számos tanulmány, illetve a Ribosomes (Riboszómák) és a Growth Inhibitory and

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

IV. oldal

of protein synthesis focused on the genetics and biochemistry of the action of interferons, the secreted proteins of vertebrates that have antiviral, cell growth regulatory and immunomodulatory activities. He is the author of numerous articles and the books "Ribosomes" and "Growth Inhibitory and Cytotoxic Polypeptides." He is member of the American Society for Biochemistry and Molecular Biology, the International Society for Interferon and Cytokine Research, and has served in an editorial capacity for Biochemistry, Journal of Biological Chemistry, Nucleic Acids Research, Journal of Interferon and Cytokine Research, Journal of Cell Biology, and Cancer Research. In 1993 he was elected external member of the Hungarian Academy of Sciences in the Section of Biological Sciences. He read his inaugural speech Az interferonhatás biokémiája on September 27, 1994.

Contact

Yale University
Department of Molecular Biophysics and
Biochemistry
CT 06511 New Haven, 370 Temple Street
USA
Tel.: +1 203 7372061
Fax: +1 203 7857979
E-mail: peter.lengyel@yale.edu
Web: <http://www.mbb.yale.edu/faculty/pages/lengyel.html>

Cytotoxic Polypeptides (Növekedésgátló és citotoxikus polipeptidek) című könyv szerzője. Tagja az Amerikai Biokémiai és Molekuláris Biológiai Társaságnak, az Interferon és Citokin Kutatás Nemzetközi Társaságának. Szerkesztője volt a Biochemistry, Journal of Biological Chemistry, Nucleic Acids Research, Journal of Interferon and Cytokine Research, Journal of Cell Biology és a Cancer Research című folyóiratoknak. 1993-ban a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjává választották, a Biológiai Tudományok Osztályában. Székfoglaló előadását 1994. szeptember 27-én tartotta Az interferonhatás biokémiája címmel.

Kapcsolat

Yale University
Department of Molecular Biophysics and
Biochemistry
CT 06511 New Haven, 370 Temple Street
USA
Tel.: +1 203 7372061
Fax: +1 203 7857979
E-mail: peter.lengyel@yale.edu
Honlap: <http://www.mbb.yale.edu/faculty/pages/lengyel.html>

